

6. UN Tourism | Bringing the world closer. *UN Tourism | Bringing the world closer*. URL: <https://www.unwto.org/>

Гевко Дарина Андріївна
студентка 2 курсу

Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола
Тернопільської міської ради Тернопільської області

Вавричук Оксана Степанівна,

викладач економічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, старший викладач
Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола
Тернопільської міської ради Тернопільської області м. Тернопіль
oksanavav@ukr.net

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація

У статті проаналізовано вплив воєнного стану на розвиток економіки країни, визначаються основні виклики, такі як зниження ВВП, інфляція, безробіття і руйнування інфраструктури, та перспективи відновлення економіки, можливі шляхи її стабілізації.

Ключові слова. Воєнний стан, економіка України, ВВП, фіскальна політика, інвестиції.

Вступ

Війна, розв'язана країною-агресором проти України, завдала значної шкоди національній економіці, фактично паралізувавши її функціонування на великих територіях країни. Сьогодні перед українською економікою постають масштабні виклики: зниження обсягів виробництва, зростання рівня безробіття, ускладнення стабільного управління державними фінансами та загрози для курсової стабільності гривні. Глибокий спад ВВП, найбільший за всю історію незалежності, втрата активів та експортних доходів, а також безпрецедентні кризи в енергетиці та демографії – це лише частина наслідків війни. З огляду на ці аспекти, аналіз проблематики розвитку української економіки в умовах воєнних викликів набуває особливої актуальності та важливості для подальших досліджень.

Мета і завдання

Метою статті є розкрити особливості економіки України під час воєнного стану, виявити основні виклики та можливі шляхи подолання економічної кризи.

З огляду на поставлену мету можна виділити наступні завдання дослідження: проаналізувати основні економічні наслідки війни; запропонувати заходи щодо підтримки економіки країни в сучасних умовах; визначити перспективи її відновлення та можливості залучення інвестицій.

Виклад основного матеріалу

За останні роки, незважаючи на наявні недоліки примітивної споживчої моделі розвитку, українська економіка довела здатність протистояти потрясінням та адаптуватися до значних форс-мажорних ситуацій. З 2014 року економіка України функціонувала в умовах гібридної війни між країною-агресором і Україною та демонструвала відносну стабільність, швидко переходячи від фази кризи до фази відновного зростання [2]. Однак повномасштабна війна, яка розпочалася згодом, спричинила суттєві зміни в економічній ситуації України.

Військова агресія росії проти України викликала масштабні руйнування виробничого капіталу та інфраструктури, принесла людські жертви та соціальні втрати. Війна призвела до скорочення робочих місць і доходів, зменшення купівельної спроможності і обсягів накопичених активів. У 2022 році національна економіка втратила 29,2% реального ВВП, а 13,5 млн. осіб змушені були покинути свої домівки. Більше 7 млн осіб опинилися за межею бідності, а рівень бідності сягнув 24% населення.

Експерти Світового банку і Єврокомісії оцінюють пошкодження від війни в Україні в період з 24 лютого 2022 р. до 24 лютого 2023 р. в сумі 134,7 млрд доларів, а потреби у відновленні – 410,6 млрд. доларів [1].

У першій половині 2024 року економіка України продемонструвала значну адаптивність. Вона не лише вистояла під тиском безпрецедентних викликів війни та дефіциту електроенергії, а й продовжила відновлення. Підґрунтям для адаптації стала забезпечена завдяки рішенням НБУ та уряду й значній міжнародній підтримці макрофінансова стабільність [4].

Так, інфляція знизилася до 3,2% у березні та відтоді, попри прискорення, залишається помірною. Дефіцит бюджету вдалося профінансувати без жодної емісійної гривні, а міжнародні резерви перебувають на достатніх рівнях. Однак війна триває, а отже ризики та виклики зберігаються.

У I кварталі 2024 року відновлення економіки пришвидшилося до 6,5%. Однак надалі цілеспрямовані обстріли росією української енергетичної інфраструктури призвели до суттєвих втрат в енергосистемі та відключень електроенергії на довший час. Вже у II кварталі виник значний дефіцит, який на початку III кварталу лише поглибився (через спекотну погоду та подальші руйнування). Проте енергетичний терор не зміг зупинити українську економіку – у II кварталі реальний ВВП, за нашими оцінками, продовжив зростати [4].

Як вдалося уникнути економічного спаду в такій складній ситуації?

Багато в чому, завдяки пристосованості бізнесу та громадян до нових викликів, вони придбали автономне обладнання та швидко адаптувалися до графіків відключень. Бізнес також збільшив імпорт електроенергії та продовжує розвивати альтернативну енергетику. М'яка фіскальна політика також відіграла важливу роль в економічному зростанні. Важливим фінансовим ресурсом для уряду є підтримка міжнародних партнерів. Це дозволяє використовувати кошти не лише для військових потреб, а й для реконструкції та розвитку соціальної сфери та інфраструктури, що підтримує економіку. Безперебійне функціонування морського коридору також є дуже важливим для економіки, що дозволяє українським компаніям, переважно аграрним і металургійним, експортувати свою продукцію за кордон і отримувати валютну виручку.

У той же час війна обмежує економічні можливості. Зокрема, відновлення пошкодженої енергетичної інфраструктури вимагає часу, а також критичних ресурсів. Електроенергії можуть бракувати регулярних інтервалів, щоб покрити всі потреби та населення бізнесу. Звичайно, це сповільнить економічне відновлення.

Однак, у минулому році відновлення економіки тривало, хоча й було повільним через напружену ситуацію на фронті, зниження врожаю та проблемою з електроенергією. За оцінками НБУ, у 2024 році реальний ВВП України зріс на 3,4% (рис.1) [3].

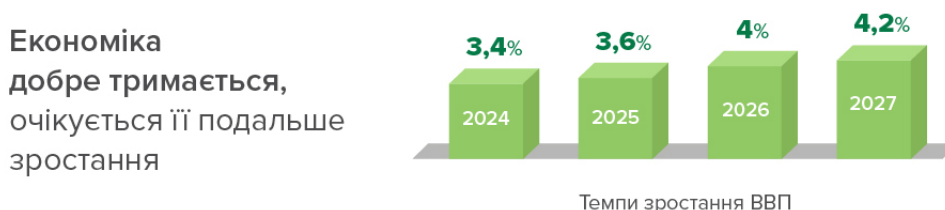

Рис. 1. Темпи зростання ВВП

Попри такі складнощі, НБУ очікує, що у 2025–2027 роках економіка зростатиме приблизно на 4% щорічно. Подальшому відновленню сприятиме як очікуване нарощування врожаїв, так і зростання інвестицій у відбудову України.

Висновок

Три роки повномасштабної війни істотно змінили українську економіку та економічний потенціал України. Зважаючи на значні демографічні та капітальні втрати, повернення економіки у стан січня 2022 року після перемоги є ілюзією, якої давно потрібно позбутися.

Частину економічного потенціалу втрачено. Розбудова нового – питання повоєнних інвестицій, а інвестиції потребують не лише грошей. Війна продовжує поглиблювати економічну нестабільність навіть попри те, що Україна має постійне зовнішнє фінансування на 2025 рік. Періодичні російські атаки призвели до дефіциту електроенергії, що породило ще низку проблем в сфері економіки. Населення змушене платити високі ціни за імпортовану електроенергію. Проте, країна продовжує працювати над забезпеченням економічного розвитку та відбудовою важливих сфер господарства.

Список використаних джерел

1. Богдан Т. Фінансово-економічні наслідки війни. URL: <https://surl.li/vhnmv> (дата звернення: 06.03.2025).
2. Григоруk А. А., Литвин Л. М. Розвиток економіки України в умовах воєнного стану. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/4387/4411> (дата звернення: 04.03.2025).
3. Національний Банк України. Просто про економіку (на основі матеріалів Інфляційного звіту січень 2025 року). URL: <https://surl.gd/ignuet> (дата звернення: 09.03.2025).
4. Укрінформ. Українська економіка долає виклики війни. URL: <https://surl.gd/gfiinv> (дата звернення: 08.03.2025).